

Bojana Pejić govorit će o dvama radovima, hrvatske umjetnice Sanje Iveković i umjetnika Tomislava Gotovca, alias Antonija G. Lauera. Tumačeći performance Sanje Iveković *Eve's Game* (2009.), Bojana Pejić pokušat će ga postaviti u povijest umjetnosti i istražiti rodne aspekte teme umjetnici-modeli, s referencom na pretpostavljenu anonimnost ženskih modela. Fotografski niz *Foxy Mister* (2002.) Tomislava Gotovca autoronično uspostavlja odnos između "visoke" umjetnosti i "niske" pornografije, između tijela koje žudi i tijela koje je žuđeno, ističući ulogu vizualne reprezentacije u konstrukciji spolnosti. Taj rad omogućuje i diskurs o tijelu-u-representaciji: muškome aktu, ostarjelom tijelu i autoportretu. Bojana Pejić će i ukratko spomenuti sve jači trend rekonstrukcije u suvremenom performanceu. ●

▲ **Maryam Jafri: Avalon**

Gallerylop u Seulu, Kor-i-noor u Kopenhagenu, Tate Modern u Londonu i Pacific Film Archive u Berkeleyu. ●

MARYAM JAFRI je umjetnica koja radi na području videa, performancea i fotografije. Njezina djela temelje se na istraživačkim, interdisciplinarnim procesima i često ih karakterizira vizualni jezik između filma i kazališta, i niz narativnih eksperimenata koji osciliraju između scenarija i dokumenta, fragmenta i cjeline. Diplomirala je engleski jezik i američku književnost na sveučilištu Brown, magistrirala na Tisch School of The Arts na NYU-u, a trenutačno sudjeluje u programu nezavisnih studija u okviru muzeja Whitney. Živi i radi u New Yorku i Kopenhagenu. ●

BOJANA PEJIĆ je povjesničarka umjetnosti. Od 1977. do 1991. bila je kustosica u Studentskom kulturnom centru na Beogradskom univerzitetu.

Piše o suvremenoj umjetnosti još od početka 1970-ih. Od 1991. živi u Berlinu. U svibnju 2005. doktorirala je s tezom *The Communist Body: Politics of Representation and Spatialization of Power in the SFR Yugoslavia* (1945-1991) (u tisku) na sveučilištu Carl von Ossietzky u Njemačkoj. Bila je glavni kustos izložbe *After the Wall – Art and Culture in post-Communist Europe*, organizirane u Moderna Museet u Stockholmu (1999.), i preseljene u Muzej suvremene umjetnosti – fondacija Ludwig u Budimpešti (2000.) i na Hamburger Bahnhof u Berlinu (2000-2011.). Godine 2008. kurirala je izložbu *Artist-Citizen* na 49. Oktobarskom salonu u Beogradu. Bila je kustosica izložbe *Gender Check – Femininity and Masculinity in the Art of Eastern Europe*, održane u Muzeju moderne umjetnosti – Stiftung Ludwig (MUMOK) u Beču (2009-2010.) i u galeriji Zacheta u Varšavi (2010.) Uredila je *Gender Check: A Reader – Art and Theory in Eastern Europe* (2010.). ●

★ ★ ★

MICHELLE DIZON je umjetnica, filmsašica i spisateljica. Njezini projekti fokusiraju se na pitanja postkolonijalnosti, globalizacije, migracije, društvenih pokreta, ljudskih prava i povijesnog pamćenja. Dizon je diplomirala engleski jezik i povijest umjetnosti i magistrirala retoriku na Kalifornijskom sveučilištu u Berkeleyu. Postala je i magistar lijepih umjetnosti na Odsjeku za umjetnost na Kalifornijskom sveučilištu u Los Angelesu, te je na Berkeleyu doktorirala retoriku s naglaskom na filmu i ženama, rodu i spolnosti. Svoj rad predstavlja na međunarodnoj razini, uključujući Metropolitan Museum of Art u Manili, Jeu de Paume u Parizu, Caixaforum u Barceloni, Passos Manuel u Oportu,

Feminističke perspektive na kritičke kulturne prakse

10. & 11/11/2011.

Centar za ženske studije
Dolac 8 • Zagreb

Seminar se bavi značenjem i dinamikom feminističke umjetnosti i teorije u različitim sredinama određenim kulturnom geo-politikom, razmatrajući složene odnose utjecaja feminističke umjetnosti na svijet umjetnosti. Kako je feministički pokret pridonio procesu hibridizacije institucija, koji su oblici inovativnih institucionalnih praksi bili pod izravnim utjecajem feminizma, te koje je danas mjesto feminističke umjetnosti unutar kritičkih umjetničkih praksi, neka su od pitanja koja seminar želi dotaknuti. U trenutku kada su nam potrebni svi raspoloživi resursi kako bismo shvatili kompleksnost socijalnih procesa koji nas okružuju, potrebno je i jačanje odgovornosti unutar kulturnog polja, pri čemu reaktualizacije feminističke paradigme mogu biti važan zalog tom procesu, indikator mnogih proturječja i neistraženih političkih potencijala. ●

Radni jezik seminara je engleski.

četvrtak • 10/11/2011. • 19:00 h

PREDAVANJE

BOJANA PEJIĆ
Gender Check – kustoska verzija

Predavanje se zasniva na autoričinom projektu *Gender Check – ženskost i muškost u umjetnosti Istočne Europe*, koji je pokrenut 2008., a inicirala ga je Erste Foundation u Beču. Zadatak projekta bio je otkriti kako slike – bilo da nastaju u "službenoj" umjetničkoj/vizualnoj kulturi ili u kontrakulturi – stvaraju ženskost i muškost u istočnoeuropskoj umjetnosti od 1960-ih do danas. Izložba i objavljene publikacije, katalog i *Gender Check Reader*, zasnivali su se na istraživanju obavljenom u 24 postsocijalističke zemlje. Tada se prvi put iz feminističke perspektive istraživalo umjetnost nastalu za vrijeme etatističkog socijalizma. ●

Seminar realiziran u suradnji **Centra za ženske studije**, Zagreb i udruge **Što, kako i za koga / WHW**. Radni jezik seminara je engleski.

Seminar je dio projekta **Slatke šezdesete**, organiziranog uz podršku programa **Kultura 2007–2013 Europske unije**.

Projekt **Slatke šezdesete** suorganiziraju **tranzit.at**, Beč
Anadolu kultur, Istanbul
Što, kako i za koga / WHW, Zagreb

http://at.tranzit.org/en/sweet_sixties

PODRŠKA:

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske

Gradski ured za kulturu, obrazovanje i šport Grada Zagreba

Trust For Mutual Understanding

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

UZ POSEBNU ZAHVALU

Fritzie Brown i CEC ArtsLink

petak • 11/11/2011. • 11–14 h

PANEL

**Institucionalizacija feminističke kritike:
između teorije, prakse i povijesti**

XABIER ARAKISTAIN • KETI ČUKROV • BILJANA KAŠIĆ

MODERATORICA: **Ivana Bago**

Tokom 60-ih i 70-ih godina feminizam je izvršio velik utjecaj na strukturu i metodologiju suvremene umjetnosti - metode temeljene na suradnji, dijalogu, kontinuiranom propitivanju estetskih i društvenih pretpostavki, novo poštovanje za publiku, svrhovito upotrebljavanje znanja i vještina drugih disciplina - izravno su pridonijele ne samo redefiniciji pojma umjetnosti nego i drugačijem ustroju institucija i njihovog socijalnog djelovanja. Panel razmatra na koji je način feministička paradigma percipirana u različitim geopolitičkim sredinama, te kakav je utjecaj izvršila na polje umjetnosti, teorije i kulturnih institucija. Kako su kulturni kapital feminizma, njegove vrijednosti i metodologije asimilirani u različite mikro-institucionalne i kulturne prakse, ali i unutar kulturno-teorijskog *mainstreama*? Koji su dublji odnosi između kritike i institucija ali i procesa institucionalizacije same kritike? Koji su politički i povijesni momenti na snazi u tom odnosu? Na koja metodološka i etička razmimoilaženja nailazimo pri pokušaju primjene dominantnih teorija roda na ne-zapadne kontekste?

Xabier Arakistain govorit će o Centro Cultural Montehermoso Kulturunea u Vitoria-Gasteizu. Centar aktivno zastupa feminističku misao, usmjerenu na zastupanje vrijednosti kao što je spolna i rodna jednakost, kao i na dekonstruiranje spolnih i rodnih stereotipa. Prezentacija će odraziti progresivne mogućnosti na području kulturalne i institucijske proizvodnje koja istražuje reprezentacijske sustave i njihovu ulogu u konstruiranju i reprodukciji simboličkog imaginarija, znanja i povijesnog pamćenja. Feministička reinterpretacija povijesti umjetnosti, kao i današnje umjetničke prakse i njihova analiza, kako je istaknula **Griselda Pollock** (1988.), povlače "prepoznavanje hijerarhija moći koje upravljaju odnosima između spolova, iznose na vidjelo mehanizme na kojima se temelji muška hegemonija, udubljuju se u društveni proces konstrukcije spolne razlike i istražuju ulogu koju reprezentacija igra u toj artikulaciji razlike." Razvoj tih politika i perspektiva pretvara Montehermoso u prvi centar za suvremenu umjetnost, kulturu i misao koji primjenjuje članke o umjetnosti i kulturi u zakonima o jednakosti koji su na snazi u Baskiji. ●

Prezentacija **Keti Čukrov** *Metodološka i etička proturječja između postsovjetske i zapadne rodne teorije i prakse* razmatra mogu li se zapadnoeuropske teorije o moći i rodu primijeniti na socijalistička i postsocijalistička društva. Glavni smjer te rasprave i u teoriji i u

praksi (umjetničkoj ili društvenoj) počiva na pretpostavci da bi se zapadna rodna teorija – budući da je univerzalna kritička pozadina – mogla proširiti prema Istoku ako se ponudi detaljna analiza postsocijalističkih društava. No ipak, to stajalište ne propituje: 1. negativnu genealogiju pojma roda na Zapadu; 2. primjenjivost određenih pojmova neophodnih u zapadnom feminističkom diskursu (npr. subverzije kao jednog od glavnih pojmova i praktičnih sredstava feminističkog diskursa) i sovjetskom i postsovjetskom prostoru; 3. ekonomske i društvene uvjete sovjetskog društva u kojemu je moć bila strukturirana drukčijim dispozicijama nego u zapadnoj kapitalističkoj libidnoj ekonomiji, s njenim interfejsima seksualnosti, potrošačke kulture, jezika oslobođenja koji joj se odupiru i potkopavaju je. ●

U svojoj prezentaciji "Feminističke teorije u postjugoslavenskim kontekstima: oslobađanje ili izlaganje opasnosti samim činom autoloakacije?" **Biljana Kašić** suprotstavit će se izlaganju novih leoliberalnih kartografija transnacionalne "strukturne subalternosti" (pojam **Gayatri Spivak**) kao i svjedočiti o raznim trendovima koji uključuju feministički potpis, s ciljem istraživanja potencijala feminiz(am) a u postjugoslavenskim kontekstima danas. Razmotrit će složenost situiranosti postjugoslavenskog feminizma, koja znači geopolitičku kartografiju (tranzicija, položaj između, "post-East/West", višestrukost post-označitelja

itd.) i dvosmislenost njegovog ideološkog naslijeđa (marksistički feminizam, ljevica i ljevičarske ideologije, klasno pitanje, socijalistički poredak). U tom smislu, fokus analize bit će dva ključna pitanja: prvo, kako omogućiti feministički zahtjev za samokritičkom lokacijom onkraj "lijeve melankolije" (pojam **Fritzie Brown**) i usprkos zapadnom "rodotvornom poretku" koji imobilizira kritičko postavljanje; i drugo, oko kojih pitanja možemo stvoriti područja kritičke osjetljivosti i epistemoloških saveza koja bi istovremeno omogućila nadilaženje podjele na teoriju, umjetnost i aktivizam i dovela do oslobađajućeg feminističkog djelovanja. Glavna tema je postoji li u ovom povijesnom trenutku mogućnost (re) artikulacije političnosti feminizma, ili se još zadovoljavamo samo feminističkim intervencijama postsocijalističkih *drugarica*? ●

XABIER ARAKISTAIN je direktor Montehermosa, vodećeg centra za razvoj i primjenu feminističke politike na području suvremene umjetnosti i mišljenja. Izveo je niz projekata, uključujući izložbu *Trans Sexual Express* (1999.), koja je uključila spolnu kvotu kao kustoski kriterij, i istraživala kulturalno konstruiranje kategorija spola, roda i spolnosti u proizvodnji umjetnosti u baskijskom kontekstu tog vremena. Između 2003. i 2006. usmjeravao je rasprave o umjetnosti i feminizmu na forumima stručnjaka za suvremenu umjetnost na sajmu ARCO i vodio je *Manifiesto Arco 2005*, koji je zahtijevao da javna administracija prihvati praktične mjere za uvođenje jednakosti između spolova na području umjetnosti. Kurirao je retrospektivne izložbe posvećene *Guerrilla Girls*, skupnu izložbu *Kiss Kiss Bang Bang*, *45 Years of Art and Feminism*, te bio jedan od kustosa izložaba *The Furious Gaze* i *Susan Hiller. What I see*. ●

KETI ČUKROV dokrorirala je komparativnu književnost. Izvanredni je profesor na Ruskom državnom sveučilištu za društvene znanosti (Odsjek za teoriju umjetnosti i kulturalne studije). Od 2003. član je redakcije i autor u *Moscow Art Magazine*. Redovito piše za niz publikacija i časopisa o kulturi, filozofiji i teoriji umjetnosti, kao što su: *Moscow Art Magazine*, *NLO (Nova književna revija)*, *Čto-delat*, *Brumaria*, *Documenta-magazines*, *Sarai-readers*, *Art-forum*,

Springerin, *E-Flux*, *Pushkin*, *After-all*, *Open-space*. Od 2008. do 2010. bila je istraživač na projektu *Gender Check*, muzej Mumok, Beč. Među njezinim knjigama su: *Pound & E*, *Logos publishers*, 1999.; *To Be – to Perform*. *'Theatre' in Philosophic Criticism of Art*, Spb., 2003.; *Just Humans*, dramska poezija, Translit / Free Marxist Publishers, Moskva, 2010. ●

BILJANA KAŠIĆ je već gotovo tri desetljeća feministička teoretičarka i aktivistica angažirana u jugoslavenskim / postjugoslavenskim okvirima. Osnivačka je članica raznih ženskih inicijativa, skupina i centara, uključujući *Autonomnu žensku kuću*, *Centar za žene žrtve rata*, *Centar za ženske studije* itd. Kao jedna od dugogodišnjih voditeljica Centra za ženske studije, pokrenula je mnoge projekte na lokalnoj i međunarodnoj razini. Trenutačno radi kao izvanredni profesor na Zadarskom sveučilištu (Odsjek za sociologiju). Piše o feminističkoj epistemologiji, postkolonijalnoj teoriji, teorijama identiteta, etici i kulturi otpora. Među njenim novijim publikacijama su: *Teaching Subjectivity: Travelling Selves for Feminist Pedagogy* (2009.), *Feminist intellectual class: Anxiety around integration and the politics of knowledge* (2011.), *Radicalising epistemology: (Re) thinking feminist disobedience* (2011.). Jedna je od urednica prve knjige *Gayatri Ch. Spivak* na hrvatskom jeziku, *Nationalism, Imagination and Other Essays*. Trenutačno piše knjigu *Dislocating the Subject: Postcoloniality and Women*. ●

IVANA BAGO je povjesničarka umjetnosti i kustosica, suradnica Galerije Miroslav Kraljević u Zagrebu i suosnivačica Instituta za trajanje, mjesto i varijable (DeLve), posvećenog istraživanju i izdavaštvu na polju suvremene umjetnosti i teorije. Autorica je - u suradnji s **Antonijom Majačom**, udrugom *Kontejner* i samostalno - niza izložbenih i istraživačkih projekata (*Izvadeni iz gomile*, Zagreb, Prag, Ljubljana, Beograd; *Moving Forwards, Counting Backwards*, MUAC, Mexico City; *Salon revolucije*, HDLU, Zagreb, 2008...). Urednica je nekoliko publikacija i autorica brojnih tekstova iz područja suvremene umjetnosti i povijesti umjetničkih i izlagačkih praksi 60-ih i 70-ih godina. Jedna je od istraživačica na projektu *Gender Check: Femininity and Masculinity in the Art of Eastern Europe* kustosice **Bojane Pejić**. ●

▲ Michelle Dizon: *Perpetual Peace*

petak • 11/11/2011. • 16–19 h

PANEL

Čitanje slike

MICHELLE DIZON • MARYAM JAFRI • BOJANA PEJIĆ

MODERATORICE: **Što, kako i za koga/WHW**

Što znači sintagma feministička umjetnost, kako se ona deklarira i/ili zašto se izbjegava deklarirati? Kako iščitavati slike iz feminističke perspektive? Koja je naša odgovornost za slike koje nas okružuju, koje uvide i proturječja pri tome susrećemo?

Feministička umjetnost svojevrsan je kulturni hibrid, povijesno ona ne nastaje izravno iz umjetničkog svijeta, već iz društvenog pokreta i političkog stava. Panel istražuje utjecaj koji je ta geneza izvršila na sam način čitanja vizualnih umjetničkih sadržaja i načina kako se oni utjelovljuju u sliku. Kroz razgovor o konkretnim umjetničkim praksama tematizirat će se niz pitanja koja je pokrenula feministička umjetnost, te pružiti uvid u strategije čitanja slika, i kroz njih, društvenih odnosa.

Prezentacija **Michelle Dizon** *Transmigration of Memory* razmatra riječ "video" čiji latinski korijen je "videre", što znači "vidjeti". *Video* je prvo lice jednine prezenta glagola *vidjeti*, "vidim". Istraživat će politiku *videa* u globalnim procesima i predstaviti dio onoga o čemu je riječ u svojoj proizvodnji *videa* koji se često odnose na ne vidjeti, na ne znati, na odsutnost, na ono što je zaboravljeno ili se možda nikad nije ni znalo, na ono što se ne vidi ili se namjerno ostavlja neviđenim. Rasprava o videu i njegovim prazninama usmjerit će se na dva njezina novija projekta: *Civil Society*, trokanalnu videoinstalaciju u kojoj video čini otvor između psihičkih, povijesnih i političkih prostora postkolonijalne dijaspore, i *Perpetual Peace*, koji razmatra kako djeca dijaspore situiraju svoj "povratak" u domovinu iz koje nikada nisu ni otišli, kako bi preosmislili transnacionalnu borbu. Oba rada kreću od jaza između političke povijesti i subjektiviteta, i preko tog jaza i oblika

njegova prelaženja prezentacija teži situirati svoju praksu kao transformaciju feminističkih metodologija u eri globalizacije. ●

Maryam Jafri raspravljat će o svom najnovijem videoradu *Avalon* (2011.) u kontekstu svoje prezentacije o rodu i radu u suvremenim globalnim uvjetima. Razmatrajući pitanje proizvodnje kao u biti pitanje geografije, ona će kartografirati različite teritorije proizvodnje, od tvornice, preko umjetničkog ateljea do nesvjesnoga. Feminizam će biti predstavljen i kao tema i kao protuhegemonijska praksa svakodnevnog života – način tumačenja svijeta i bivanja u njemu. Prije svega, neće raspravljati o feminizmu samo u relacijskom smislu, kao svojevrsnom dodatku drugim modusima analize, npr. o feminizmu i marksizmu, feminizmu i postkolonijalizmu, nego će postaviti proizvodnju spolne razlike kao svojstvenu suvremenom globalnom kapitalu. ●